

Štev. 5.

V Ljubljani, maj 1924.

Letnik XXV.

Gosposvetsko polje.

(1414)

Zvonovi doné in bobni pojó
in pod vihrajočo zastavo,
glej, pisane množice radostno vro
in pesmi slovenske iz src jim teko
svečanemu dnevu na slavo.

Saj narodu danes je dana oblast,
da svojo izvede pravico:
kmet Šotar poveril bo vojvodsko čast
Železnemu Ernestu v brambo in last,
da čuva z njo dom in resnico!

Ob sveti Gospé, ki vsa v cvetju dehti,
gospoda se z narodom zgrinja,
molitev iz duše pobožne kipi,
od ginjenja solzne so ljudstvu oči,
v njih jasno se solnce utrinja.

In kamenit prestol pripravljen je že
na sredi domačega polja,
in plemičem burno vzigrava srce
in vitezom drzno ostroge zvenče —
nad njimi je naroda volja! —

Zabliska v desnici se Ernestu meč,
da kmetu z njim službo priseže,
na štiri strani gre zamah blesteč,
z besedo neslišno glasno govoreč:
Zvestoba me z narodom veže! —

In kmetov klobuk da knezu napoj
domače vodice hladeče,
govedo in konja v dar prejme svoj,
a spremstva sijajnega bruhne roj
v glasove, gospoda slaveče ...

Iz davne davnine pa v isti čas
slovanska se prošlost ozira:
glej Boruta vojvode blagi obraz,
Gorazda pojavi se viteški stas,
duh dvigne se Hofimira!

Nevidne roké se spno v blagoslov
in ustno dobrotno šepeče:
»Čast, bratje, varujte svojih domov,
da vam nasilje sovražnih valov
ne vzame zvestobe in sreče!« —

E. Gangl.

JOSIP VANDOT:

Kekec nad samotnim brezdnom.

Planinska pripovedka.

5.

Tisti dan se je jokala sirota Mena. Ves dan se je jokala na Kosobrinovem domovanju. Bilo ji je pa tudi tako hudo, da ni mogla ničesar drugega, kakor da se je jokala. Saj je videla ubogega Kekca, privezanega ves dan k drevesu, in vedela je, da je to hudo, tako hudo! Zato pa je Mena sklepala ves dan ročice. Hodila je venomer za Kosobrinom in mu je govorila: »Rešite ga, stric Kosobrin, lepo vas prosim, rešite ga! Kekec trpi in bo nemara še celo umrl... Pa vas je včeraj Kekec rešil. Lepo vas je rešil... Zato pa ga rešite tudi vi, stric Kosobrin, kakor ste rešili mene iz Bedančevih krempljev. Dajte, stric Kosobrin, in usmilite se Kekca!«

Kosobrin je zmigaval z glavo in si je gladil svojo dolgo brado. Ves žalosten je gledal na sirotico Meno in je govoril: »Seveda, Mena, seveda... Rad bi ga rešil. Toda kako? O, to je težko, Mena, ker je Bedanec velikan, a jaz samo majhen možiček, ki me lahko odnese vsak vihar gorá... Počakaj, Menica, da si izmislimo zvijačo, pa poiščemo Kekcu. Danes še ni mogoče; a jutri nemara si izmislimo kaj poštenega, ki bo Kekcu v prid. A danes ne, Menica! Danes ni mogoče... Kar lepo tiho bodi in počakaj do jutri! Ali si slišala, Menica, ali si slišala?«

Mena si je obrisala žalostni obrazek in si je popravila dolge, rumene lase, ki so ji padali v dveh debelih kitah po hrbtu. Sedla je na skalo in je neprestano gledala na Kekca. Oči so ji bile vse žalostne in v srcu jo je bolelo, da je morala bridko zdihovati. A nočilo se je že, in zato je odšla Mena počasi, počasi in žalostno proti koči, kjer jo je že pričakoval Kosobrin v mali, nizki kuhinji. Ogenj je plapolal na ognjišču in je razsvetljeval s svetlim plamenom vso kuhinjo. Pred ognjiščem pa je stal Kosobrin in je kuhal v trinožni ponvici večerjo. — Mena je sedla na klop kraj ognjišča. Z roko si je podprla glavo pa je strmela nepremično in molče na plapolajoči ogenj.

»Ne bodi žalostna, Menica!« jo je nagovoril Kosobrin. »Saj bomo rešili Kekca... Nič hudega se mu ne pripeti. Veš, Bedanec ga je privezal samo danes k drevesu. Jutri pa bo Kekec že svobodno hodil po gori. Nemara še celo pobegne Bedancu in se zateče k nama... Le meni verjemi, Menica, in ne bodi nič žalostna zaradi Kekca.«

Deklica je globoko vzdihnila, a vendar ni odgovorila ničesar. Kosobrin je zlil v leseno skodelico rumenega močnika in mleka. Skodelico je postavil na klop kraj Mene in je podal deklici drobno, leseno žličko. Sam pa je jedel kar iz ponvice; slastno je jedel z lepo izrezljano žlico, in obraz se mu je svetil v veliki zadovoljnosti. Po večerji je prižgala Mena ob ognju lojevko. Voščila je Kosobrinu lahko noč in je odšla v malo izbico kraj kuhinje. Tam je stala njena posteljica, lepo in mehko postлана. Mala mizica je stala sredi sobe, okrog mizice sta bila dva bela stola. Čedno je bilo po sobici, in še celo šopek rdečega ravšja je bil vtaknjen v rjav lonček sredi mizice. Zato pa je tako prijetno in lepo dehtelo po vsej izbici. Mena se je razpravila in je šla spat. Pokrižala se je in je pričela moliti. Za mrtvo mamico je molila in za mrtvega očeta. Pa tudi za Kosobrina je molila. Nazadnje se je domislila Kekca. Vzdihnila je in je molila tudi za Kekca, da bi se rešil iz rok strašnega Bedanca, kakor se je bila tudi ona nedavno sama rešila. Še enkrat se je Mena pokrižala. Potem pa je upihnila svečo in je zaspala...

Rano v jutru se je prebudila in je vstala. Kosobrin je že grel v kuhinji mleko, in po zajtrku je odšla Mena v hlevček, ki je stal onkraj koče. Tam notri pa sta meketali dve kozi in sta beketali dve beli ovci. Mena je prišla tanko šibico in je pognala živinico iz hlevčka. Mimo vrtička jo je gnala in mimo dveh lepo posejanih njivic; tja gori jo je gnala, kjer se je razprostirala koncem planotice tesna in ozka goščava, dotikajoča se strmih, nepristopnih skal. Živinica se je pričela lepo pasti. Mala pastirica je pa sedla na kamen tam pod belimi skalami in je gledala po divji, strašni soteski.

Jutro je bilo jasno in hladno. Po drevju in grmičju je ležala rosa. Solnca ni bilo v sotesko. Samo visoki, skalni vrhovi na Bedančevi strani soteske so se srebrno svetili in se smehljali v samotno globel. Gorski potok je šumel med razmetanim skalovjem in belim prodom. Mena je videla razločno njegovo modro vodo, ki se je zaganjala preko skal in se je za trenutek ustavljala v globokem tolmunu. Tam v goščavi je zaščebetala tu pa tam samotna sinica in je skakala z vejice na vejico. Deklica je zagledala drobno sinico in se je prijazno nasmehnila. Saj je vedela, da ni sama v tej divjini — o, tudi drobne ptičke so tu, in kjer so drobne ptičke, tam ni strahote in zapuščenosti.

Mena se je ozrla na samotno bukev onstran soteske. In tedaj se je zopet domislila nesrečnega Kekca. Bog ve, ali ga privede tudi danes hudobni Bedanec k drevesu in ga priveže k bukvi? — Mene se je

zopet polastila žalost, ki jo je bila mučila ves včerajšnji dan. Zato pa je gledala tja na goličevje in je vsak trenutek čakala strahoma, kdaj se prikažeta iz goščave Bedanec in Kekec. In resnično — njen strah je ni varal. Kar hipoma je stopil iz gozda Bedanec. Na vrh je imel navezanega Kekca in ga je prav nemilo vlekel za sabo. Meni je zastalo srce, in vzkriknila je polglasno v svojem strahu. Videla je Bedanca, kako je privezal dečka k drevesu; videla je, kako mu je nekaj prigovarjal, in tudi to je videla, kako je udaril Bedanec trikrat Kekca s šibo.

»Hej, hej!« je izpregovorila Mena in se je prijela za glavo. Z rokami si je zakrila oči, da bi ne videla ničesar več. Zakaj v srcu jo je bolelo, tako jako bolelo. — »Kekec, Kekec!« je govorila mala Mena. »Da bi ti mogla pomagati! Kar šla bi in bi te rešila... A ne morem, ne morem... Ubogi Kekec! Pa ti je zdaj hudo, kakor je bilo meni hudo pri Bedancu...«

Naposled pa je Mena vendarle pogledala še enkrat na goličavo. A videla ni več Bedanca; samo Kekca je še videla, in Kekec je stal ob drevesu ravno tako kot včeraj. Ko pa Mena ni videla Bedanca nikjer, jo je minil strah. Dvignila se je; z rokami je zamahnila in je zaklicala na ves glas: »Kekec, Kekec! Ali me čuješ?«

In z višine se je oglasil Kekčev glas. »Ho-ho, čujem, čujem,« je odgovoril Kekec. »Pa kdo me kliče, hej, kdo me kliče?«

»Jaz sem, jaz — Mena,« je zavpila deklica. »Tu na skali stojim. Vidim te, Kekec, dobro vidim... Rada bi ti prišla pomagat, pa ne morem, ker sem majhna in slaba... O, Kekec, kar potrpi! Vem, da se bojiš Bedanca, kakor sem se ga jaz bala. Zato pa mi je hudo pri srcu, ker ti ne morem priti na pomoč.«

A mala Mena se je začudila in je ostrmela. Zakaj zaslišala je Kekčev smeh, ki se je hipoma razlegnil preko tihe soteske. Resnično — Kekec se je zasmel na goličevju, na vse grlo se je zasmel, da se je Mena kar zavzela. — »Kaj praviš, Menara? Hej, kaj praviš?« je vpil Kekec. »Jaz se naj bojim Bedanca? Motiš se, Menara, strašno motiš... Ne bojim se Bedanca. Še včeraj se ga nisem bal, ko me je pestil in rahljaj tako neusmiljeno. Menara, še boš videla, kako bom jaz pričel rahljati Bedanca. Še presedalo mu bo in se bo praskal za ušesi. Nasukal ga bom pošteno, kakor sem ga bil nasukal sinoči. Kar hled je bil in se je cmeril, da se mu danes posmehujejo sove vsega pogorja... O, Kekec ni paglavec, da bi se ustrašil vsakega čmrlja na trati. Še najmanj se pa bojim Bedanca, pa najsi še tako rogovili in razsaja tod okrog... Ne boj se, Menara! Še boš videla, kako se bo nekoč smejal Kekec in se bo tolkel po kolenih. Zato pa se ne boj in bodi vesela, kakor sem jaz...«

Kekec se je še enkrat zasmel. Potem pa je pričel prepevati radostno pesem, da je odmevalo vseokrog med mrtvim skalovjem.

Mena se je čudila vedno bolj in je kar z rokami sklepala v svojem začudenju, ko je slišala Kekčevo petje. Skozi goščavo je pritekel Kosobrin ves zasopel. Obstal je kraj deklice in je dejal: »Ali slišiš Kekca, kako prepeva? Ali si slišala, kaj je ravnokar govoril? Menica, rečem ti, da je Kekec pobič, da mu ni para daleč naokrog. Hoj, ta bo še zagodel Bedancu kakor nihče. Nemara se še celo zapraši Bedancu v razmršene lase in brado in ga pošteno opraska ... Menica, le meni verjemi in bodi brez skrbi ...«

Kekec pa je veselo prepeval tam na višini. V jutru se je bil pošteno najedel sirkovega močnika v Bedančevi koči. Tudi vrč vode si je prinesel pod drevo, da ne bo trpel žeje kakor včeraj. O, Bedanec se je držal besede, ki jo je zastavil sinoči, ko je Kekec prepodil nevšečno sovo. Privezal je pač Kekca k drevesu; toda vrv je ovil danes Kekcu samo okrog pasa. Kekec pa je imel zaradi tega noge in roke proste, pa ga ni več tako jako bolelo kot včeraj. Pač ga je pestil Bedanec tudi danes in mu je velel, naj gre in ugrabi Meno. A Kekec se je kar namrdnil in je pljunil v svoji nevolji pred Bedanca. Pa niti za šibo se ni zmenil, ki ga je z njo oplazil Bedanec prav nemilo po plečih. »Le dajte me, stric Bedanec!« je rekel Kekec malo marno. »Ne bojim se vaše šibe. Zato pa ne bom javkal — naká, niti cmeril se ne bom ...«

Bedanec je strahovito zarenčal. Še enkrat je ošinil Kekca prav neusmiljeno in je vrgel šibo na tla. Toda videl je, da mu vse skupaj prav nič ne pomaga. Zato pa se je razsrdil in je odšel naglo v gozd. Kekec pa se je posmejal za njim in si je drgnil roke v svojem veselju. »Le pojdite, stric Bedanec!« je govoril. »Hvala Bogu, da imam proste vsaj roke in noge ... Lepo bom razmišljal zdaj, kako naj vam zago-dem, stric Bedanec! Saj zagosti vam moram pošteno, ker sem tako prisegel. In že sinoči sem pričel gosti, ko sem pričaral sovo na Bedančevo streho. Pa je plesal stric Bedanec, hudo je plesal, ker sem mu pričel gosti. Začetek je bil dober; a konec godbe bo še boljši. O, Kekec je dober godec, stric Bedanec! Videli boste že še, ko vam zaigram zadnjo poskočnico ...«

In Kekca se je polastila vesela razigranost in dobra volja. Kar smejal se je, ko je govoril svoje besede mali Meni preko soteske. V svojem veselju pa si ni mogel kaj, da ne bi zapel radostne pesmi. A tisto petje je privabilo Bedanca iz gozda. Ves srdit je pritekel Bedanec h Kekcu. Z obema rokama je pograbil Kekca za rame, pa ga je pričel silovito stresati. »Ali mi boš tiho, ti paglavec?« je zavpil nad Kekcem. »Ti nemarnost! Kaj pa rjoveš tako neumno, da poplašiš vse orle po Mali Pišenci? Ali boš molčal, paglavec prebiti? Ha, ali boš molčal?«

Kekec je utihnil. Pogledal je razsrditega Bedanca, pa mu je odgovoril prav mirno: »Stric Bedanec, saj sem vam že dejal enkrat, da ste

res čuden človek. Ušesa imate, kakor jih imam jaz, pa ne morete slišati lepega petja; a jaz ga rad poslušam, pa imam ravno taka ušesa kot vi. Čudno, čudno — lepega petja ne morete slišati in tudi grdega ne. Pa bi človek mislil, da bodete vsaj sovino skovikanje lahko poslušali. A tudi tega ne morete. Pa kako je to, stric Bedanec?»

»Za ušesa te pograbim, ti nepridiprav!« je vzrožil Bedanec. »Bog ve, kakšen jezik imaš, da ti ne more nikdar mirovati. Rad bi videl tisti jezik. Zato pa pazi, ti pobič, da ti ne izdrem iz ust tistega jezika. Pa boš miroval in ne boš nič več gobezdal.«

»Hm,« je odgovoril Kekec. »No, pa bom molčal, ker mi tako ukazujete in tako težko poslušate lepe besede.« — In Kekec je res molčal in ni črhnil več. Zagledal se je v Kosobrinovo domačijo in videl možička tam sredi njive. Pridno je delal tam Kosobrin in je okopaval črno zemljo. Bedanec se je zleknil po trati in je strmel nekam daleč. Molčal je in ni trenil niti enkrat. Kekcu je postalo vse to dolgočasno. Pričel je mrmrati nekaj nerazumljivega in je kimal z glavo. Toda kar hipoma se je vzravnaval in se je namuznil. Obrnil se je k Bedancu in je dejal: »Stric Bedanec, ali slišite? Vi ne morete slišati pesmi. Toda ravnokar sem si izmislil lepo pesem, ki je stokrat lepša nego tista, ki sem si jo bil izmislil na grobu rajнке Keze. Dajte, stric Bedanec, pa jo poslušajte! Videli boste, da jo boste lahko poslušali. Nemara jo boste pa še sami zapeli, ko vam bo tako dolg čas, kakor je zdaj meni. Dajte, stric Bedanec, pa odprite ušesa!«

Bedanec je zagodrnjal nekaj nerazumljivega in je zamahnil z roko. Kekec pa je kar pričel peti in se ni zmenil več za Bedanca. Pel pa je tako svojo pesemco, ki si jo je bil izmislil ravnokar:

»Kosobrinček, Kosobrinček,
daj nam danes ti v spominček
dve žrebici, dve telici,
dve kozici, dve ovčici.
Ženemo jih ob vodici
na tej vrvci po stezici
tjakaj v gozdič, pisan gaj —
Kosobrinček, daj nam, daj!«

A Kekec je komaj skončal svojo pesemco, že je skočil Bedanec na noge. Kar za vrat je prijel Kekca in ga je stisnil tako, da je Kekcu sapa zastala. »Kako se norčuje ta nepridiprav iz poštenih ljudi! O, glejte, kako se norčuje!« je govoril Bedanec v svoji razdraženosti. »O Kosobrinu poje paglavec; Bedancu poje o Kosobrinu! Čakaj, čakaj, Kekec! Vse muhe in vse pesmi ti izbijem iz glave. Samo malo počakaj, Kekec!«

»Stojte, stojte, stric Bedanec!« je zavpil Kekec. »Saj se ne norčujem iz vas in tudi Kosobrina ne hvalim. Saj zakaj bi ga hvalil? Kaj ni ravno Kosobrin kriv tega, da me zdaj pestite tako neusmiljeno? Premislite malo, stric Bedanec! Samo začetek pesmi sem vam

pel; a konca še niste slišali. Dajte, poslušajte še konec in pomislite malo na sovo, ki vas je strašila sinoči. Pomislite, da drevi zopet lahko pride sova na streho vaše koče. Pa boste spet tarnali, stric Bedanec, in boste prosili Kekca, naj vam prežene sovo. A kaj, če bom jaz gluha in ne bom hotel poslušati vaših prošelj, kakor vi nočete poslušati mojih pesmi? Ha, stric Bedanec? Kaj pa bo potem?»

Bedanec se je zdrznil, ko mu je Kekec omenil sovo. Izpustil je dečka in se je zleknil zopet po trati. Kekec pa se je skrivaj posmejal. Z roko se je pogladil po vratu in je nadaljeval svojo pesem:

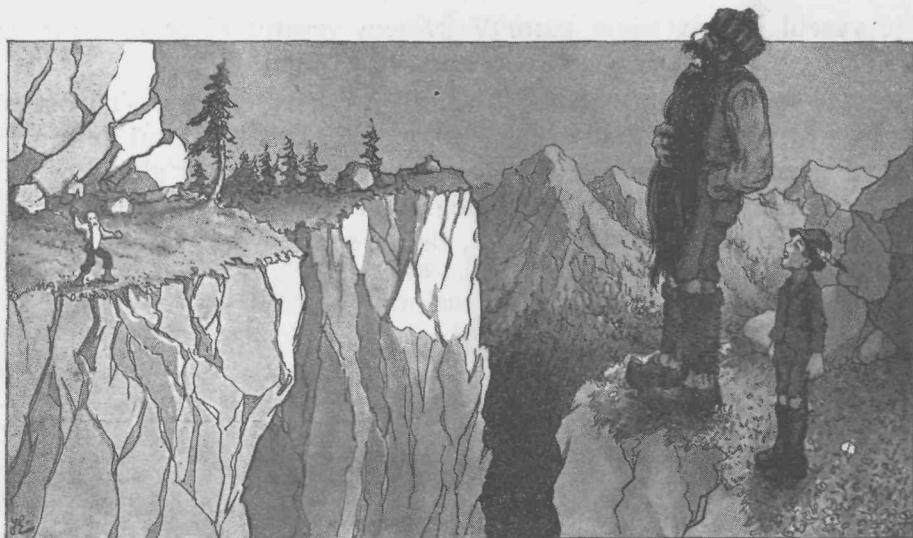
»Kosobrinček, Kosobrinček,
mi pa damo ti v spominček
dve mravljici, dve osici,
dve kresnici, dve mušici,
da si spečeš jih v kozici
in razrežeš na polici.
Nož ti seka — sek-sek-sek —
Kosobrinček, dober tek...«

»Ho-ho!« se je zasmel Bedanec na ves glas in se je trikrat prevrgnil na trati. Potem pa se je naglo dvignil in je skočil h Kekcu. Nož je potegnil iz žepa in je bliskoma prerezal vrv. »Kekec, dobro si si izmislil to pesemco. To bo pihal Kosobrin, kadar jo začuje... Hej, Kekec, kar hitro me nauči te pesmi! Potem pa greva in jo zapojeva Kosobrinu. In Kosobrin se bo kar valjal od same togote tam na oni strani... Prost si, Kekec, prost! Nič več te ne privežem k drevesu. Samo te pesmi me hitro nauči! Hitro, hitro, ti rečem, Kekec!«

»O, glej ga nol« se je zavzel Kekec sam pri sebi. »Kako naglo sem ga ujel! Včeraj sem ga ulovil na sovo, a danes na to pesemco. Stric Bedanec, meni se vse tako zdi, da vam skoro zaigram zadnjo poskočnico, skoro...« Tako je mislil Kekec sam pri sebi. Na glas pa je rekel: »No, glejte, stric Bedanec! Saj sem si mislil, da niste brez ušes. In vse eno vam je ugajala lepa pesem. Vi hočete, da vas naučim tiste pesmi? Pa vas bom naučil. Samo dobro poslušati me morate in naučite se takoj.«

In Kekec je ponovil trikrat svojo pesem. Bedanec je godel za njim s svojim debelim, bučnim glasom, dokler se ni popolnoma naučil pesmi. Potem pa je pograbil Kekca za roko in ga je vlekel za sabo po strmini. Obstala sta tam doli nad prepadom, in Bedanec je zavpil, da je jeknilo vseokrog: »Hej, Kosobrinček! Hej, zajček! Ali slišiš? Prikaži se, da ti povem nekaj lepega. Kar hitro se prikaži!«

Kosobrin se je prikazal na skali na nasprotni strani in je gledal ves začuden na Bedanca in Kekca. A Bedanec je prijel dečka okrog vrata in mu velel: »Daj, začni, pobič! Svojo lepo pesem začni, da jo sliši Kosobrin! Pa se bo kar prevračal tam na skali... Začni, pobič, in jaz ti bom pomagal.«

Kekec se ni pomišljal, ampak je začel peti. Bedanec je pritisnil s svojim debelim glasom, in pesem je bučala po ozki soteski, da je grmelo vseokrog. Kosobrin je poslušal in se je čudil. Toda naposled je uvidel, da je pesem namenjena samo njemu in se norčuje iz njega, strašno norčuje. Zato pa se je razjezil in je pričel grabiti za kamenje, ki je ležalo okrog njega. In tisto kamenje je lučal preko soteske; v svoji onemogli jezi ga je lučal in niti pomislil ni, da ne more zadeti Bedanca. Zato pa se je Bedanec grohotal in je zavpil preko soteske: »Kosobrinček, ti zajček! Ali si slišal to lepo pesem? Desetkrat na dan ti jo zapojeva od danes naprej s Kekcem, da boš zelen in pisan. Ali si slišal, Kosobrinček, ti zajček?«

Kosobrin je vreščal in je grozil s pestmi. Toda naposled se je zasukal na skali in je kar hipoma izginil. Bedanec se je grohotal neprestano in je stiskal Kekca s svojo debelo, močno desnico. »Zaigrala sva mu, Kekec, lepo sva mu zaigrala, da ne bo mogel spati vso noč,« je govoril. »Zato pa bo dobro zate, Kekec, zato, ker si izmislil tako lepo pesem. Veš, za večerjo dobiš srnjakovo stegno, oprazeno in spečeno kakor v najboljši kuhinji. In nič več te ne navežem na vrh, o, nič več... Pa vse samo zaradi tega, ker sva jo tako lepo zaigrala Kosobrinu. Kekec, veš, mislil sem si, da si velik nepridiprav. Pa si vendarle dečko, ki ima glavo na pravem koncu.«

Kekec se je muzal in se je smejal sam pri sebi. Tupatam je pogledal Bedanca od strani in je šel z njim navzgor po strmini. Kekec je bil vesel in zadovoljen, ker se mu je posrečil njegov naklep. Glej, prekanil je Bedanca tako, da mu je obljubil, da ga ne bo nikoli več privezal k drevesu. Pa še celo mastno večerjo mu je obljubil, in to je že nekaj vredno. Zdaj bo Kekec lahko in lepo pomišljal, kako naj popolnoma ukane Bedanca in mu zaigra zadnjo poskočnico. Zato

se je veselil Kekec, samo zato. V svojem veselju bi se bil najrajši postavil na glavo; toda zaradi Bedanca se ni upal.

Prišla sta v Bedančevo kočo. Tedaj je rekel Bedanec: »Tu ostani lepo v miru! Pa nikar nič ne misli na beg. Saj veš, da se mi ne moreš nikamor skriti, kjer bi te ne našel. Če se tudi skriješ globoko pod zemljo najdem te, Kekec, in te pograbil. Zato pa ne delaj neumnosti! Jaz grem v gozd po srnjaka, da ga spečem za večerjo. Vrnem se kmalu.«

Bedanec je odšel v gozd. Kekec je gledal za njim, dokler ni izginil tam v goščavi. Potem pa je hitel na trato. Trikrat se je postavil tam na glavo in je zavriskal na ves glas. Njegov vrisk se je razlegnil vseokrog po tistem zagorskem svetu. In tudi Kosobrin je slišal tisti vrisk. Kosobrin je bil pa jezen, da je kar s pestjo zažugal. Zagodrnjal je nevšečno in je rekel potem Meni, ki je ravnokar prignala živinico domov: »Ali ga slišiš, Mena? Ali slišiš, kako vpije nepridiprav? O, mislil sem, da je Kekec pošten pobič. A zdaj vem, da je

nepridiprav kot vsi drugi... Kako pesem si je izmislil o meni! Saj si jo slišala, Mena. Grdo se norčuje iz mene, strašno grdo... Kekec si jo je izmislil v svoji norčavosti, in zdaj me bo dražil Bedanec z njo vse dni, da niti ponoči ne bom mogel spati zaradi te nesrečne pesmi... O, da more biti Kekec tak nepridiprav! Da me more tako osmešiti! Hej...»

In Kosobrin se je jezil in se je grabil za svojo sivkasto brado. »Stric Kosobrin,« je rekla Mena. »Nikar se ne jezite! Saj Kekec ni hudoben. O, nemara si je izmislil to pesem samo za to, da ga je Bedanec odvezal od drevesa... Le meni verjemite in nikar se ne jezite na Kekca!«

A Kosobrin je ni poslušal. Godrnjal je neprestano in se je jezil na Kekca. Premetaval je ves razdražen po izbi in kuhinji in ni našel nikjer miru. »Navil bom temu Kekcu ušesa,« je govoril. »Resnično — strašno mu jih bom navil, pa četudi mi je rešil življenje... Pa da se upa ta nepridiprav — iz poštenih ljudi se upa norčevati! Čakaj me, prismuknjenec! Še presedalo ti bo in se boš praskal za ušesi...«

In Kosobrin je godrnjal in je odšel na njivico. Tam pa se je obrnil in je zažugal s pestjo preko soteske. Kekcu je zažugal in Bedancu, ki sta ga tako jako zasramovala s svojim petjem. »Čakaj me, Kekec! Samo malo počakaj!« je zavpil. Potem pa se je sklonil in je pričel kopati z motiko na vso moč, da je prst kar frčala okrog njega...

Saj je že tukaj!...

Srček, na polje pokukaj
in glasno zapoj in zaukaj!
Še malo, še malo
in spet
vigred zelena bo tukaj!...
Slišiš skrivnostni šepet?
Vetrček nese ga v svet,
ptičkam ga nese v daljave:
Zdaj, pevke,
vas vabim nazaj
v naš gozd in v naše dobrave!
Solnčece zgodaj že vstaja,
zemlji zaspanki nagaja:
»Ej,
zmrzla sestra,

glej,
mlada kraljica prihaja!...«
»»Pa vendar še ne?! —««
»O, žel! Verjemi
in vzemi
žarkov pomladnih cel koš,
da cvetke iz spanja zbudila boš,
da šopek kraljici povila boš...«
In že se zbudilo je cvetje
in novo, mlado zelenje
in novo, novo življenje
in že se pomladil ves svet je...
Kar z mano veselo zaukaj,
saj je kraljica že tukaj!

Anica.

DR. FR. ZBAŠNIK:

Strah.

(Konec.)

„da bi bil le že iz gozda!« si je želel ter se hudoval sam nase, da se je tja grede tako dolgo potikal po njem. Za hip se je domislil hrošča, ki so ga mravlje tako neusmiljeno mrcvarile, in pomislil je: »Kdo ve, ali je še živ!« Zasmilil se mu je zopet ubogi hrošč. Toda takoj se je spomnil, da je on sam še vse bolj vreden pomilovanja. »O, kaj hrošč!« je vzdihnil. »Toda jaz, jaz, ki me požre kdove kaka zverina!«

In zopet je zatulil: »Uhu!« A sova se mu ni odzvala več. Utihičila je bila. To je Jožka malo potolažilo. Tudi nekoliko svetleje je nenadoma postalo. Menda da je luna vzhajala izza gore. Prvi hip se je Jožek razveselil tega. Toda kmalu se je pokazalo, da mu tudi to ne bo v uteho. Zaradi svetlobe so se od raznih predmetov odbijale čudovite sence, ki so se mu zdele same pošasti. In ker je bil lunin svit premedel, da bi bil mogel posamezne predmete dobro razločevati, mu je domišljija čarala vse mogoče pred oči, kar ga je begalo in plašilo. Glej, ali ne stoji tam sam divji mož? Kako se maje in ziblje! Ali mu ne gre nasproti? Ne, vedno na enem mestu je, toda ... ali se ne maje res in ziblje? Čudno! Kadar se je Jožek ustavil, se mu je zdelo, da se tudi prikazen ne gane, kakor hitro pa je začel hoditi, se je zganil tudi velikan, ki je gotovo oprezal nanj. Oh, in baš ob stezi je stal! Nobenega izhoda ni bilo, moral je mimo njega! Časih se mu je pač dozdevalo, da je to samo drevo ali kak štor, a prepričan pa le ni bil, ali ni morda vendarle divji mož. Ne, tik mimo njega mu nikakor ne kaže iti! Krenil je od steze na stran, da bi prišel po velikem ovinku mimo pošasti, ki je tam stala in po njegovem mnenju prežala nanj, pri tem pa je zašel na debelo plast dračja, ki se mu je vdajalo pod nogami, da se je skoro do kolen pogrezal. Ej, slaba bi se mu bila godila, ako bi bil zdaj kdo roko iztegnil po njem! Še izogniti bi se ne bil mogel, kaj še, da bi bil bežal! Le s težavo se je izmotaval iz suhega in svežega vejevja, ki je bilo postlano daleč na okrog, in šele po dolgotrajnem in trudapolnem naporu se mu je posrečilo, da je prišel zopet na stezo. Srce se mu je olajšalo. Nič se ni zgodilo in tolažil se je, da je zdaj nemara vsa nevarnost pri kraju. A komaj je stopil po stezi nekoliko korakov, pa so se mu iznova zježili lasje in iznova mu je zledenela kri. Kaj pa je bilo to? Ozrl se je plaho na vse strani. Videl ni ničesar, pač pa slišal! ... »Resk, resk, resk!« je delalo poleg njega. Nekdo je moral biti tik pri njem, a videl ga ni. In baš to je bilo še posebno grozno! To ni mogel biti nihče drugi nego kak duh ali strah! Časih je podvomil, ali se morda

ne moti. Če je nekoliko postal, je bilo res vse tiho. Ako je začel zopet hoditi, pa iznova: »Resk, resk, resk!« Pri vsaki njegovi stopinji tako! Nedvomno: nekdo je stopal vstric z njim, ali še bolje povedano, drsal se je poleg njega. »Resk, resk, resk!« Ne vidiš pa nikogar! Koga bi ne navdajal smrtni strah!

Jožek se je tresel po vsem životu. Kaj takega on še ni doživel in nemara tudi nobeden drug človek še ne. »Resk, resk, resk!« Zdelo se je, kakor bi se strah norčeval iz njega! A kakšen bo konec? To, to! Ko se strah naveliča tega, ga nemara pa pogoltne! Ojej, ojej, zakaj se je tako zamudil, zakaj ni gledal, da pride za dne domov!

Prišlo mu je na misel, da bi zbežal. Morda mu pa le uide! In res se spusti v tek. Morda ga pa ne bo dohajal. Ali strah se ni dal ugnati. Vedno je bil poleg njega ali pa vsaj za njim. »Resk, resk, resk!« se je ponavljalo zdaj še bolj na gosto. Čim bolj je Jožek tekkel, tem hitreje je oni drsal poleg njega. Prav čutil je, kako si prizadeva, da ne bi zaostal. Jožek je bil prepričan, da je prišla njegova zadnja ura.

V stolpu župne cerkve je udarila ura. Pol. »Ali se bliža čas morda že polnoči?« je pomislil Jožek. Pa to ni mogoče! Saj vendar ni še tako dolgo, odkar je Ave Marija odzvonilo! Največ polosmih more bitil! Čudno, da hodijo v gozdu duhovi tako zgodaj na delo. Drugod strašijo šele po enajstih ponoči!

Jožku je zopet odleglo. Tam je že bilo konec gozda. Še en streljaj, pa je bil na planem. Tjakaj si nemara gozdni strah ne bo upal za njim. Le brž, le brž iz gozda!

Toda Jožek se je zopet motil, zopet ga je pustila nada na cedilu. Njegov spremljevalec mu je ostal zvest tudi zunaj gozda! »Resk, resk, resk!« se je čulo prej kot slej. »O prav do vasi pojde za menoj! Dobrega konca to ne bo imelo!«

Domača vas ni bila več daleč. V mesečini so se že dobro razločevale hiše. Lajanje psov na vasi se je čulo noter sem. »Čudno,« je pomislil Jožek, »da strahu niti pasji lajež ne preplaši!« Toda če ga dobi naš sultan!...« Jožku je hipoma napolnilo škodoželje srce. Kako bi se mu dobro zdelo, ako bi se sultan zagnal proti njegovemu neprijetnemu spremljevalcu in mu zasadil zobe v bedro! Ali kako, ko ga pa ne vidi! No, pa sultan bi ga nemara izvohal! Ali tako daleč strah nemara vendarle ne pojde. Toda kaj stori z njim, preden se loči od njega? Ko prideta do prvih hiš v vasi, mu nemara vrat zavije!

Jožka se je lotevala čimdalje večja groza. Ne da bi bil vesel, ko se je bližal domači vasi, se je le še bolj bal, ker tega si ni mogel misliti, da bi se njegov mučitelj naposled še prijazno poslovil od njega.

Tam so bili že skednji, tam tudi že prva hiša! Jožek je delal načrte. Kaj, ko bi ga prehitel, kaj, ko bi jo tako urno popihal v vas, da bi strah niti ne utegnil, da bi mu prizadel kaj hudega!

Ob koncu vasi je stal križ. Jožek se je naglo prekrižal, potem pa se spustil na vso moč v tek. Toda strah pa za njim! Niti križa se ni zball! »Resk, resk, resk!« se je še vedno ponavljalo, in sicer tem glasneje, čim hitreje je Jožek tekkel. »O, ne izpusti me, ne izpusti me!« je stokal Jožek. Njegov beg je zbudil pozornost psov. Pet, šest jih je lajalo za njim. Jožek ni vedel, ali velja to njemu ali njegovemu spremljevalcu. — Skoro brez sape je došel do rojstne hiše. Sultan je skočil k njemu in ga prijazno pozdravil, za tistega, ki bi se ga bil Jožek tako rad iznebil, se pa še zmenil ni. In to se je Jožku prav za malo zdelo. Da bi pa bil sultana naščuval: »Sultan, daj ga, daj ga!« za to ni imel poguma. S strašno naglico je skočil v vežo in iz veže v hišo, ker šele v hiši se mu je zdelo varno. Onemogel se je zgrudil na klop.

Mati, ki jo je njegova zakasnitev že jako skrbela, je prestrašena vzkliknila: »Otrok božji, kaj pa počenjaš!«

»O mati, mati!«

»I, kaj pa je?«

»Strah me je preganjal! Prav do hiše je šel z menoj!«

»Kakšen strah? Kje si ga videl?«

»Nič ga nisem videl! Samo slišal sem ga. Vedno se je poleg mene drsal.«

»Kako drsal?«

»Ko sem takole hodil...«

Jožek je vstal in napravil nekoliko korakov po sobi, da bi materi razložil, kako je bilo. Nenadoma pa je zakričal: »O mati, mati, še vedno je pri meni! Ne izpusti me živega! Čutim, kako me drži!«

»Kdo te drži?«

»Strah! Ali ne slišite?«

Jožek je napravil zopet nekoliko korakov in »resk, resk« je bilo slišati.

»Ali ne slišite, mati?«

»Seveda slišim! Kakšen škrat pa škablja tod okrog? Čakaj, da grem po luč!«

Zdaj, ko je tudi mati slišala, je bil Jožek do dobrega prepričan, da je neviden duh zavladal nad njim.

Mati se je vrnila z lučjo, rekoč: »Pojdi še enkrat gori in doli!«

Jožek je storil tako in »resk, resk, resk« je odmevalo po sobi.

»Sezuj čevljev! Saj se nekaj za teboj vleče!«

Mati je tlesknila v smeh, ko je bila pogledala Jožkov desni črevelj.

V dračju, ki je vanje zašel, se mu je zadržala od strani v njegov ne več celi podplat majhna vejica iz bolj trdega lesa, ki je pri vsakem njegovem koraku popraskala po tleh in mu povzročila toliko nepotrebnega strahu. »Na, to je zdaj tisti tvoj strah!« je rekla mati in vrgla vejico po tleh. Tudi Jožku je bilo zdaj na smeh, a preveč je bil

izmučen, da bi se bil res smejal. Samo debelo je gledal in čez nekaj časa pripomnil: »Mati, ali strahov sploh ni?«

»Seveda jih ni! Odkod naj bi pa bili?«

»Zakaj pa pravijo potem, da ima strah velike oči?«

»Oj, ti štramica! To velja za tiste, ki se boje strahov! Oni imajo velike oči, ker vidijo vse mogoče, česar ni! Tudi ti si nemara imel take velike oči«

»To sem bil neumen, da sem se bal!«

»Kajpak da si bil! Boj se zlobnega človeka, izogibaj se psu, ki ga ne poznaš in ne veš, ali je zdrav... ako si kje zunaj na vasi, pazi tudi, da ne stopiš na kačo, česa drugega pa se ti v naših krajih ni treba bati, ako imaš mirno vest. Ampak, Jožek, to pot nisi imel prav mirne vesti! Že veš, zakaj ne. Drugič stori tako, kakor ti velim, pa boš videl, da bo prav!«

Žalujoč otrok.

*Veliko sem že slišal joka,
pozabil nanj sem v begu let,
a jokajočega otroka
spomin se mi obnavlja spet.*

*Po ljubljeni umrli mami
otrok se milo je solzil
ter ob odprti groba jami
obupno je ročice vil.*

*»Kdo li sedaj bo skrbel zame,
me ljubeznivo negoval,
kdo stokrat me na dan objame,
kdo vse potrebno mi dajal?«*

*Sosede so ga obstopile
in detece tolážile,
zaman so njih besede bile,
solz niso mu oblázile.*

*»Ne, ne! Nikar ne tolažite,
pomoči zame ni več tod,
le to, le to mi dovolite,
da v grob se k njej mi nagne pot!«*

*Obraz si dete je zakrilo,
skoz prste točilo solzé,
da vsem oko je mokro bilo,
težkó je bilo vsem srce...*

*Veliko sem že slišal joka,
pozabil nanj sem v begu let,
a jokajočega otroka
spomin se mi obnavlja spet...*

Janko Leban.

Zlatki v spominsko knjigo.

*Naj, Zlatka, da ti ljubi Bog
prav mnogo lepih, zlatih dni,
očuva naj te vseh skrbi
in vseh prevar in vseh nadlog!*

*Naj, Zlatka, zlati solnčni sij
v življenju spremlja te povsod!
Obsije naj ti vsako pot,
jo s svojim zlatom pozlati!*

Naj, Zlatka, zlatih zvezd prelest Naj, Zlatka, vedno kot sedaj
 ne skrije se ti za oblak! veselo zre oko ti v svet —
 Naj pride kraljevič junak, naj siplje vsekdar cvet na cvet
 ki bo zaščitnik tebi zvest! v naročje tvoje zlati maj! ...

Dr. Fr. Zbašnik.

Maj.

(V spomin prerano umrli materi.)

1.

Pravijo, mati,
 da so bili tvoji mehki lasje zlati
 in da si jih vedno pojoč česala.

Ko si med svečami ležala
 še mlada in zala,
 se je kita sama po belem prtju razstflala —
 in takrat je nekje zunaj v vrtu
 tvoja pesem sredi rož tiho, tiho zaspala ...

Mati, tvojih las nisem videl nikoli!
 Tvoja pesem, rojena iz bolesti in bóli,
 spet se na vrtu je prebudila
 in moje srce s trnjevim rožami ovila ...

2.

Mati, tvoje oči so bile modre ko cvet vijolice,
 tvoje trpljenje je bilo ostro kot list trnjolice,
 tvoje življenje se je za nas otroke prehitro razcvelo:
 in ko je meni, najmlajšemu, vso ljubezen s seboj vzelo,
 me je v srcu hudo, hudo zbolelo ...

3.

Oj, tam za Slivnico spet škrjančki v solncu pojo,
 pojo, pojo —
 tebi, mati, je v sveži zemljici hladnó, hladnó.
 Pri Svetem Jerneju spet vršič rožmarinov diši,
 diši, diši —
 tebe, mati, pa globoka zemljica tišči, tišči.
 Nad Vinjim vrhom srebrnobel oblaček gre,
 s pomladjo gre —
 meni, mati, v samoti misel mre naté.

Tone Gaspari.

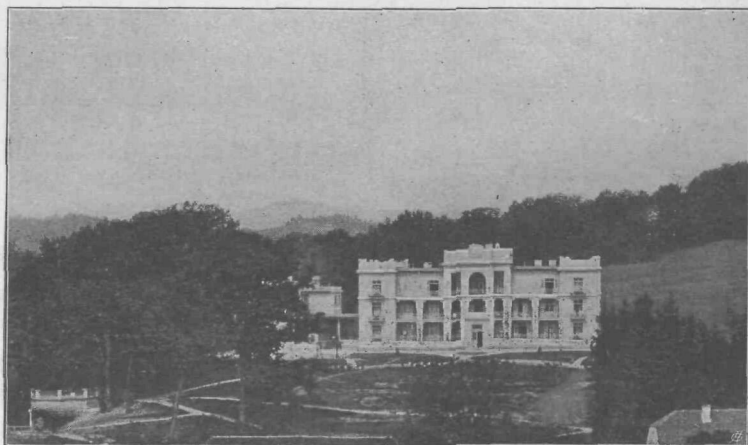
Dr. J. L.:

Pesnik Stritar v Rogaški Slatini.

(Konec.)

do ni poznal našega pesnika Stritarja — Borisa Mirana? V vsaki slovenski hiši najdete njegove knjige — »Pod lipo«, »Lešniki«, »Zimski večeri«, »Jagode« — v vsaki knjižnici njegove zbrane spise in tu in tam še njegov »Dunajski Zvon«, ki ga je začel izdajati l. 1870. Vsak otrok zna deklamirati njegove lepe pesemce in v šolskih čitankah radi čitamo njegove sestavke. Kdo ne pozna »Griškega gospoda«,

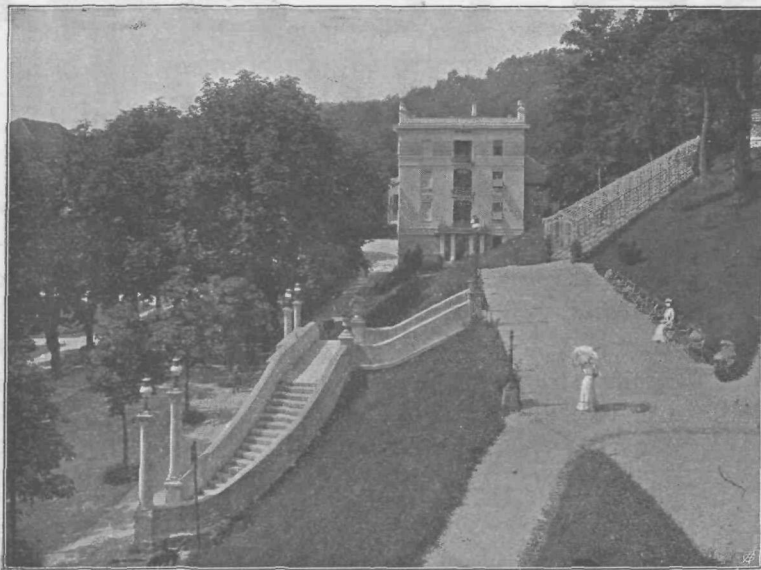

Aleksandrov dom v Rogaški Slatini.

»Janka Božeta« in »Pikinega Jožeta«. Pa ne le to; vsak šolarček pozna njegov življenjepis, če bi ga o polnoči poklical iz spanja. Takoj ve, da je bil Stritar doma blizu Velikih Lašč, da se je rodil v Podsmreki l. 1836. in da je bil tam blizu v Retnjah doma tudi Fran Levstik, s

katerim sta bila mlada prijatelja in sta skupaj na počitnicah krompir pekla. Vse to je nam Stritar sam popisal. Tudi je vsem znano, da je bil Stritar jako nadarjen, da je že v ljubljanskih šolah pokazal svoje talente in da je potem odšel na Dunaj, kjer je študiral na univerzi in učil otroke v bogatih družinah. Potem je potoval po svetu in postal jako izobražen mož. Vse to je pri nas vsakemu znano.

Že v mladih letih je pisal pesmi, ko pa se je l. 1865. stalno naselil na Dunaju, je začel marljivo pisati in vzgajati mlade pesnike in pisatelje. L. 1869. je izdal svoje pesmi pod imenom »Boris Miran«. Eno leto na to je ustanovil »Dunajski Zvon«, okolo katerega je zbral naše

Ljubljanski dom v Rogaški Slatini.

najboljše tedanje pisatelje. Sam je spisal romane in povesti: »Svetinova Metka«, »Zorin«, »Gospod Mirodolski«, »Sodnikovi«, »Rosana« in mnogo pesmi, ki jih je mladina že takrat rada deklamirala v šolah. Stritar je jako ljubil mladino in se je večkrat obračal na njo, da naj zvesto služi domovini. V pesmi »Mladini« pravi, da je že dolgo ločen od doma in da pogosto obupuje nad našo usodo, toda neki glas ga tolaži. In kaj pravi ta glas:

O tebi govori mi, o mladina,
da tebe ni okužil smrtni strup,
obupati ne sme še domovina,
ti cvet si njen, ti sladki njen si up,
za vse, kar lepo, blago je in sveto,
za dragi dom srce je tvoje vneto.

In dalje naroča mladini:

Um bistri si, srce si blaži — v čisli
 srce ti bodi vedno in povsod —
 ko ljubiš domovino svojo — misli,
 človeku brat je človek, rodu rod.
 Pregarjanja se pazi in razpora
 sovraštvu v srcu ne dajaj prostora!

— — — — —
 Dokler ji bodeš zvesta ti, mladina,
 ničesar ne boji se domovina.

Zdraviliški dom v Rogaški Slatini.

In v »Prešernovi oporoki« zopet govori:

Ti mladi rod, oči zaupajoče
 v te vpirajo pogled poslednji svoj,
 če v tebe ni mi upati mogoče,
 kako bi mirno ločil duh se moj,
 ti boje doživiš duševne vroče,

ko pride dan, na mestu svojem stoj!
Za dom, svobodo bóri se, resnico,
za bratoljubje gori in pravico!

Ime slovensko tebi sveto bodi,
ne srami ga, sramiti ga ne daj,
da bode spoštovano med narodi,
sirovosti, podlosti ne poznaj,
povsod naj plemenitost tebe vodi,
ta pravega Slovena znači naj!

Vrelec „Styria“ v Rogaški Slatini.

V pesmi »Rojakom« slišimo zopet lepe njegove besede:

Ko domovina kliče nas sinove,
gradimo s prsi hrabrimi ji grad,
za narod, za pravice vse njegove
nikdar zaman Slovan se v boj ne zove,
vojak navdušen vsak je, star in mlad.

—————
Nam kakor mati domovina bodi,
kje sinu je nad mater dražja stvar,
s podobo njeno v srcu svet obhodi,
kar lepega kje najde med narodi,
domov prinese, njej pokloni v dar!

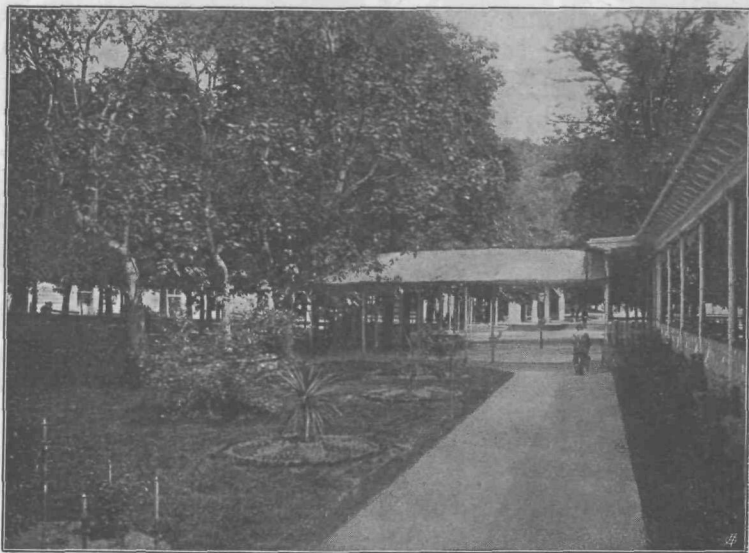
Pesnik čuti, da prihajajo novi veliki časi in pravi:

— — — nov se čas poraja,
človeštvu velika pomlad prihaja,
naj skoraj pošljejo nebesa jo.

Jaz videl je ne bom; a duša moja,
oko po njej tako mi hrepeni!
Po svetu tem prežalostna je hoja,
za eno srečo kaj solzá in znoja,
kaj bolečin je treba in skrbi!

In kdo naj premaga ta žalostni krivični svet?

Na dan, Slovan! Slovanska ti mladina,
najlepše delo čaka te, na dan!
Gospoda več ne bodi ne trpina,
človeštvo ena bode naj družina,
rešitelj svetu bode naj Slovan!

Izprehajališče ob vrelih v Rogaški Slatini.

Tako je govoril Stritar mladini. Kaj čuda, da je šla mladina za njim. A ne samo mladina: tudi mladi pesniki in pisatelji, n. pr. Gregorčič in Aškerc. In vsi, ki so ljubili slovenski jezik, ki ga je Stritar pokazal v vsej krasoti. In vsi, ki so ljubili domovino in so šli v boj za njene pravice.

Leta 1887. je Stritar zbral svoje spise in jih izdal v šestih zvezkih. Mislil je, da je dovršil svoje delo. Toda »pevska žila« mu še ni umrla in na stara leta se je spomnil na otroke ter jim podal one mladinske knjige, ki smo jih zgoraj imenovali. Potem pa se je poslovil in je živel kot vpokojeni profesor v Aspangu pri Dunaju. Tam je hotel živeti do smrti. Toda med tem se je zgodilo, česar ni pričakoval ne on in ne marsikdo drugi. Prišla je vojna, Avstrija je razpadla. Za pesnika so nastali težki časi. A domovina nanj ni pozabila. Pošiljali so mu iz naše države jedil in raznih darov. Vabili so ga, naj se vrne domov, a naš pesnik je bil slab zaradi starosti in se je bal naporne poti. Že dolgo ni bil doma, to je od l. 1906., ko smo slavili njegovo sedemdesetletnico.

Na mrtvaškem odru.

A on je tako ljubil svojo zemljo. V mislih je bil vedno doma in vedno je popisoval ono lepo dolinico okolo svojega doma. Mislil je, da bo preživel svojo starost kakor »Griški gospod«. Pa mu ni bilo dačo. Prerokoval je našo svobodo, a sam je mislil, da je ne bo videl. In vendar: Rogaška Slatina je pripravila zanj primerno bivališče: pripravili so mu stanovanje v vili Jankomir — in končno se je pesnik odločil — in lansko leto se je s svojo gospo pripeljal domov. V Mariboru so ga Slovenci navdušeno pozdravili. Poseben voz ga je peljal naravnost v Slatino. Tam je preživil mirno svoje dni — njegovi prijatelji na Slatini so poskrbeli za vse. Njegovo zdravje se je izboljšalo.

šalo, da se je peljal večkrat na izprehod. Mladina pa se je spomnila na svojega pesnika in ga je šla pozdravit. Seveda je bilo treba pesniku predvsem miru: opešal mu je vid in telesne moči so ga zapuščale. Vendar ga je razveselil pozdrav mladine. Saj je videl, da se je izpolnilo vse, o čemer je sanjal v svojih mladih dneh. In komu je usojena tako lepa sreča.

Tako je Stritar v Rogaški Slatini preživel zadnje leto svojega plodnega življenja in domovina mu je vsaj malo poplačala zasluge, ki si jih je pridobil s svojim delom. Vsa čast Rogaški Slatini, ki si je s tem pridobila priznanje nas vseh!

Ko so se stekli dnevi življenja, je pesnik mirno v Gospodu zaspal (dne 25. novembra 1923). In zopet je Rogaška Slatina poskrbela za to, da so pesnika prepeljali v Ljubljano, kjer se je vršil veličasten pogreb. Pokopali so Stritarja v pisateljsko grobnico, kjer leže naši zaslužni pisatelji. Naslovi njegovih del so ga spremljali v zelenih vencih pred krsto: ta dela bodo ostala večna in bodo tvorila v naši zgodovini velik spomin na težke čase — mladina pa bo zopet in zopet čitala njegove spise — darove velikega duha!

Pismo bratcem v svobodi.

*Iz vaših krajev k nam
je veter prišumel,
z njim, bratci, je od vas
pozdrav do nas došel.*

*Vprašujete skrbno,
kako nam je in kaj...*

*Todà še vetrič vaš
hiti v prostost nazaj...*

*V deželi je pomlad —
tu notri v nas je ni...*

*Ko ptički nam pojo,
nas v dušicah boli.*

*Ko gaj spet zeleni
in cvetke zacvetó,
nam je še bolj kot prej,
še stokrat bolj hudó.*

*Ko sinje nam nebo
v morje se zasmehlja,
ponosni Jadran naš
v bolesi zavihra.
In pravite, da je
pomlad pri nas doma...
A v naši boli nas
več bednih ne pozna.*

*Oj, bratci svobodni,
ko pride tja do vas,
sprejmite srečni jo,
a mislite na nas!
In mislite na dni,
ko bo še v nas pomlad,
in dajte vere nam
in tisoč sladkih nad!*

Anica.

Bajka o jajcu.

a skednju v slami jajce belo
leži in se smehlja veselo;
obdarovano je s častjó,
pač lahko smeje se tako.
Bradat možiček ga pestuje,

na lice nežno poljubuje,
svilene češe mu lasé
in govori besede te:
»Lepó te hočem počesati,
lasé ti čedno uravnati;
Velika noč prihaja spet,
raduje se je širni svet.
Povsod, kjer Kristusa častijo,
sijajno praznik ta slavijo,
pri tem pa izmed vseh reči
zavzemaš prvo mesto ti.
Ljudje od tukaj preneso te
in preoblečejo lepó te,
da pri pojedinah jim boš
krasilo mízo mesto rož.
Potem te koklja bo dobila
ter v pišče te izpremenila;
a preden mine leto dan,
piščanec več ne boš droban.
Petelin takrat boš gizdavi,
ki vodil putke boš po travi;
če ne petelin, boš kokoš,
ki tudi jajca legla boš.
Takó naprej boš ti živelo
in vedno dobro se imelo,
jaz pa te bom spet pestoval
ter nad teboj se radoval.«

Ves ta pogovor vrabec sliši,
ki kot domač je že pri hiši,
z nasmehom bliže priletí
in učenjaško govori:
»Vi škratje tepci ste nevedni,
tovarišije svoje vredni,
saj vaše nizko čelo že
in vaš pogovor to pove.

In to bi tudi čudno bilo,
če vam bi v glavah se svetilo,
kaj krog po svetu vse godí
med kurami se in ljudmi.
Skrivaj le vanje vi škilite
in še takrat napol mižite,
zato vam škratom tak pogled
zgreši v skrivnosti mnoge sled.

Jaz pa sem zvit, prebrisan ptiček
in vedno poln imam mošnjiček,
saj znam pomagati si sam,
kljun vtaknem svoj v poljé in v
[hram.

Človeka spremljam pri vseh delih,
mu jemljem živež v skokih smelih,
a kadar mene stran podi,
zbežim le, če kaj zalučí.
Ko pa le s prazno roko maha,
gostim nadalje se brez straha
in mu zakličem: živ, živ, živ,
ne bodi meni nevoščljiv!

Pri tem človeka opazujem,
kar vidim, potlej premišljujem;
tako zapazim mnogokrat
reči, ki ne pozna jih škrat.
Zato je meni znano, kaka
usoda tebe, jajce, čaka;
če ti bi tudi znalo to,
bi ne smejalo se takó.
Iz tebe nikdar živo pišče
ne priskaklja tja na dvorišče;
v krop te rdeč kdo potopí,
otrok te v dar nato dobi.
Na vasi paglavci te mali

po rokah bodejo valjali,
z denarji sekali v život,
razbili, vrgli te za plot.

Jaz bom pa zletel tja čez planke
in zobal tvoje bom ostanke...
Ne škrat, temveč le jaz — vesel
bom tebi zadnjo pesem pel!»

To reče vrabec domišljavi
in še k sosedu se odpravi,
a tamkaj maček skrit čepi,
na vrabca krvolok preži.

Fr. Rojec.

Brez doma.

Poglejte črevljarja,
oj tega smolarja,
ki suh je kot šilo,
oj šilo, bodilo,
ki krog je hodilo,
ni pilo, ne jelo
in vendar živelo!
On nima nič doma,
dom ves mu je kraj;
po hišah krog roma,
kjer delo dobi,
tam pa obsedi.

A tudi svoj domek
je nekdaž imel,

pa njemu ga zlomek
je žganjarski vzel.
To pa ga ne moti,
da časih vesel
še ne bi zapel.
Da je le za sproti,
kaj treba skrbil!
Vsak more na sveti
do smrti živeti,
več treba mu ni!
Ko pride smrt ponj,
za njega kosti
pa prostor zastonj
mu občina dá
tam sredi poljá!

Fr. Rojec.

SILV. KOŠUTNIK:

Kratek odgovor.

javi hrošč se je ravno otresel tesne lupine, ki si jo je bil jeseni nadel kot dobro rejen ogrc, da se v njej iz črvu podobne stvarce izpremeni v letečo živalco. Ker je bil še globoko v zemlji, kjer je štiri leta živel v najlepšem zadovoljstvu, a mu zdaj hipoma ni prav nič ugajala, je začel riti kvišku, da dospe prejkoprej na površje in poletí v zrak. Prerivanje skozi prst mu ni nič kaj ugajalo; hudo je bil nevoljen, a še huje upehan.

Mahoma pa se čuti osvobojenega tesne okolice: pred njim se je namreč razprostiral skrbno izkopan rov, ki je polagoma držal kvišku. Tukaj je hrošč zdaj lahko iztegnil svoje pretisnjene ude, se malce odpočil in potem urnih korakov odhitel naprej.

Ha — takšna steza je pa res nekaj imenitnega! Hrošč je s pomočjo svojih kril, ki jih je prvič poizkusil razprostiti, še celo parkrat prav veselo poskočil in prišel pri tem početju do prepričanja, da je z novo telesno obliko dobil tudi prijetno brenčeč glas. Oh, kako si bo godel in pel na novem svetu, kamor ga z nepremagljivo silo vleče neka posebna notranja moč! Samo letal bo okrog ter godel in pel — pa seveda tudi jedel pridno. Saj že zdaj čuti posebno neprijetno praznoto v sebi. Tej mora kmalu odpomoči. Ali se že ne svetlika tamkaj spredaj ne predaleč nekaj bledega kakor beli dan? Da, da — to mora biti beli dan, ki ga hrošč že od takrat pozna, ko je bil še okorni ogrc.

Bilo pa je tako. Ravno ko je ogledaval in izsesaval sočnato koreninico, priškrta nekaj po zemlji, jo prereže z veliko silo, odrezano plast pa popolnoma obrne. Tudi ogrca vrže na površje in takrat je prvič videl beli dan. Sluteč nevarnost — za brazdo je namreč v bližini videl žival z rdečim grebenom na glavi in dolgo rdečo brado pod kljunom, ki je pravkar pogoltnila njegovega tovariša — zvil se je torej v obroček in se potočil pod obširno grudo. Ko je čez nekaj časa zopet škrtalo mimo njega, ga je zakrila druga brazda, in bil je na varnem.

A kaj, če se zdaj srečata z grebenasto in bradato živaljo? Ne bo li zanj gotova smrt? Hrošč ob tej misli nehote postoji. Po kratkem preudarku reče: »Najprej previdno polukam pod milo nebo in če ne zagledam hudobnega rdečebredca, poletim urno v zrak. Tam me ne dobi več!«

Te besede ga ojunačijo in pogumno potuje naprej. Toda kaj vidi, ko je že skoraj na koncu svojega potovanja?

Ob izhodu se giblje valjasta, črna žival, grebe in grebe z lopastimi nogami ter z glavo brca narahljano prst kvišku. Zdaj si hrošč

ve tolmačiti, kako je nastal rov, ki mu je bil tako dobrodošel in mu je prihranil toliko truda.

Brezskrbno se hrošč približa marljivemu kopaču. Vesel, da pride na tako lagoten način na plano, ga začne zbadati: »No, gospod debe-luhar — ali vam toliko prija podzemeljsko rovanje? Samo nekoliko sem ga izkusil, pa mi že začetkoma ni ugajalo. Kaj, ko bi pustila pusto podzemlje in šla nekoliko na lep božji svet! Ali se mi pridružite?«

V prihodnjem trenutku krt pohrusta hrošča. In to je bil njegov kratek odgovor za neokusno zbadanje.

Vigred.

*Kakor čarnokrasne sanje,
polne blaženstva in sreče,
je priplula in objela
dušo mehko in ljubeče ...*

*Plakalo je tiho polje
prej po slutnjah utešenja,
a sedaj so rožne čaše
polne sladkega življenja ...*

*K tlom povešali so gaji
žalostno prej gole veje,
solnčna pesem zdaj se živo
ziblje z njih in smeje, smeje ...*

*In razmahnila k vstajenju
že mladost je svoja krila:
vzpela v zrak se je kot sokol
in se z zarjo poljubila ...*

Miroslav Kunčič.

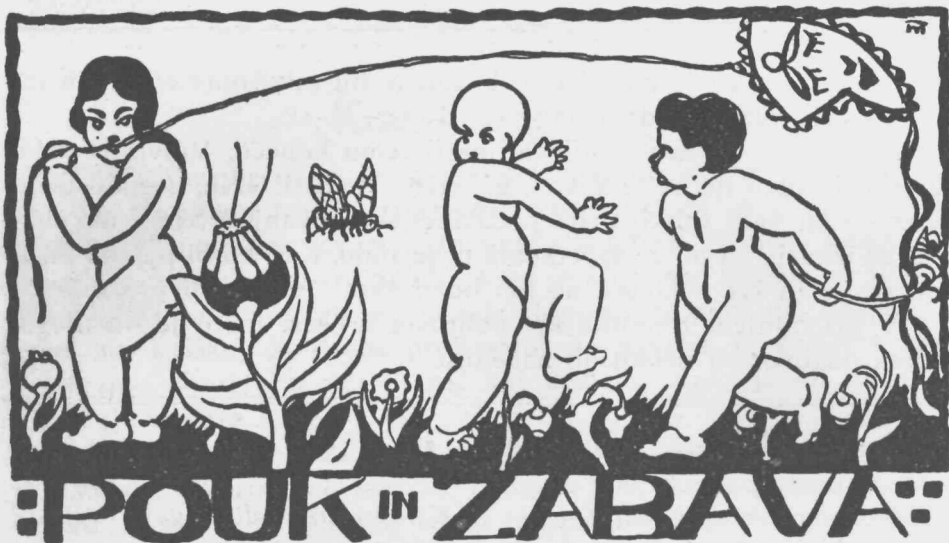
Maj, maj ...

*Maj, maj —
zemlja kot raj!
Glej, cvetje raz veje —
kako se nam smejel!
Čuj, ptičke pojó,
nam pesem sladkó ...
Maj, maj,*

*povedi nas zdaj
tja v polje globoko,
prostrano, široko,
tja v solnca sijaj!
Tam rožice bele,
rdeče in modre
povijaj nam v kodre!*

Fr. Žgur.

Zemljepisna naloga.

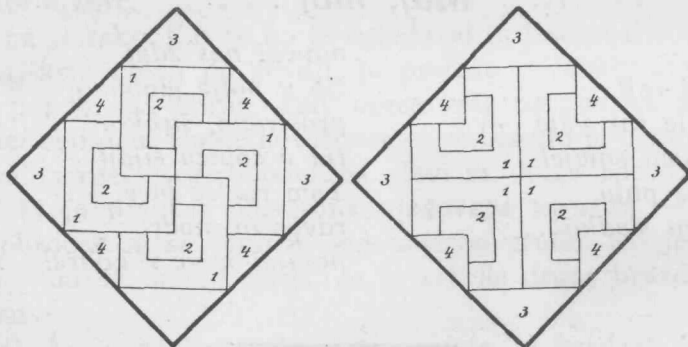
Priobčil H. Podkrajšek.

Sava, Volga, Don, Morava, Laba, Drina, Bistrica, Reka, Dnjester, Seret, Zermanja, Kokra, Dnjeper.

Napiši ta lastna imena tako drugo pod drugo, da dobiš navpično vrsto glasnikov, ki ti povedo nekaj o teh vodah, ako čitaš glasnike od zgoraj navzdol!

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev geometrične naloge v 4. števil.

Na prvi ali drugi način so jo rešili: Marija Jamarjeva, Ljubljana; Angela Zupančičeva, Zagorje ob Savi; Ludovik Perko, Hrastnik; Marija Matičeva, Celje; Rudolf Šemrl, Novo mesto; Berta Sovinova, Trbovlje-Loke; Anton Dovjak, Jesenice; Rajko Seidl, Ljubljana; Irena Burdychova, Škofja Loka; Joško in Neška Čremošnikova, Sv. Peter v Sav. dolini; Igor Zupan, Ljubljana; Ivan Pust, Trbovlje II; Drago Kralj, Celje; Ivan Čremošnik, Sp. Grušovlje v Sav. dolini; Jelko Kuhar, Trbovlje II; Alojzij Šavora, Središče ob Dravi; Viktor, Olga in Amalija Šmigovčevi, Lidija Dereanijeva, Celje; Nada in Nacek Založnikova, Celje; Micika Marondinijeva, Tončka Lipoglavškova, Lado Likar, Blanca; Ivan Novak, Breg; Karel Rebernik, Sevnica; Anika Posnikova, Središče ob Dravi; Jože in Herman Zupanc, Petrovče pri Celju; Rudolf Jurjaševič in Edvard Pajek, Središče ob Dravi; Otmar Klun in Stanek Palčič, Ribnica na Dolenjskem; Aleksander Potrato, Celje; Avgustin Mulec,

Sv. Trojica v Slov. goricah; Angela Podgorškova, Celje; Ivan Sinko, Karel Schwarz, Franc Germič, Franc Meglič, Anton Strenšak, Tomaž Zemljčič, Sv. Jurij ob Ščavnici; Zoran Pilh, Celje; Štefan Strmšek, Celje; Marica Fuxova, Metlika; Milan Krašovic, Anica Piklova, Branko Krašovic, Žarko Kveder, Olga Kvedrova, Zoran Pikl, vsi v Žalcu; Marjan Vahčič, Stanislav Rihly, Vincenc Barbič, Štefanija Hahnova, Ivana Rihla, Franja Špilerjeva, Vekoslava Savnikova, vsi na Vidmu; Milko Stajanko, Ivo Likar, Ivan Bombek, Ptuj; Jelena Tičeva, Litija; Mirko Keše, Hrastnik; Viktor Ivnik, Radovljica; Dušan Karba, Kamnik; Franc Horvat, Središče; Josip Starič, Novi Vodomat; Jovek Pučnik, Slovenska Bistrica; Ciril Vrančič, Ljubljana; Ljudmila Ratajeva, Studenci pri Mariboru; Ivan Primec, Jesenice (Gorenjsko); Franjo Žganc, Zg. Roje v Sav. dol.; Hinko Podpečan, Ljubno; Bruno Gobec, Studenci pri Mariboru; Ivan Vuga, Ivana Koširjeva, Ivan Kosirnik, Rudolf Šmid, Komenda pri Kamniku; Boris Fakin, Anton Joras, Otmar Klun, Stanek Palčič, Pavla Kosova, Vanda Horvatova, Ana Žukova, Hilda Zidarjeva, Branko in Bojan Mervič, vsi v Ribnici; Marica Šusterjeva in Marjetica Sojčeva, Studenci pri Mariboru; Uroš Ruprecht, Trebnje; Ivan Špajžar in Ciril Muc, Celje; Stanko Banič, Leskovec pri Krškem; Uranič Ferdo, Ljubljana.

Ogromni rastlinski plodovi.

Indija se odlikuje z najrazličnejšim, največjim in najbolj čudnim sadjem. Nekatera drevesa imajo tako velike plodove, da se nam zdi nemogoče, dokler jih ne vidimo v prirodi. Plodovi so mnogokrat tako veliki, da jih kot roka debele veje ne morejo nositi. Zato ni čudno, ako vise plodovi na samem deblu ali pa na najdebelejših vejah. V Indiji raste drevo, ki mu pravijo znanstveniki *Artocarpus integrifolia*, ki se dvigne do višine 30—35 m. Plodovi tega drevesa so težki po 20 do 30 kg. Njih semenke, ki jih je po več desetov, so debele kot golobja jajca. Semenke obdaja debelo, zlatožolto meso izbornega okusa. Plodovi so obdani z debelo

kožnato skorjo, ki je posuta z zelenkasto rumenimi izrastki. Domačini semenke kuhajo, pečejo in uživajo. Les je blede rumene barve, dokler je sirov; kadar postara, potemni. Iz njega izdelujejo posušenost. — Velikani so tudi plodovi drevesa, ki mu pravijo učeni ljudje *Durio Zibethinus*. Drevo, ki ga označuje neugoden vonj, zraste jako visoko. Posebno plodovi dišijo neprijetno. Temu drevesu je domačina Malajsko otočje. Podolgovati plodovi so veliki kot človeška glava. Ako odpremo plod, nam šine v nos česniku ali pokvarjeni čebuli sličen vonj. Domačine ta vonj nič ne moti, ampak ga mirno uživajo. Tudi Evropejci, ki se privadijo na ta vonj, pravijo, da je meso s semenkami prav slastnega okusa.

Na poti v šolo.*)

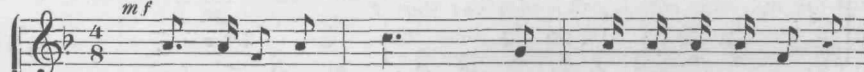
Besede zložil **Josip Stritar**. — Uglasbil **Ferdo Juvánek**.

(Glej L. Černež, Tretja čitanka, str. 37!)

Lahno.

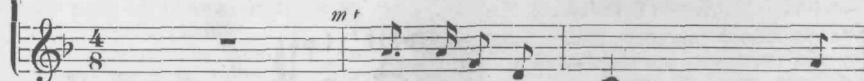
mf

1. glas

Kaj mu-diš me, o j ze - le - ni in cve-to - či
Pti-ček, ti u - teg - neš pe - ti, kar ti tre - ba,

2. glas

Kaj mu-diš me, o j ze -
Pti-ček, ti u - teg - neš

*) Spominu svojega strica, pesnika **Josipa Stritarja**, posveča

Ferdo Juvánek.

trav - nik ti? Lep si, a - li v šo - lo me - ni, lju - bi trav-nik,
znaš ti že, v šo - lo mo-ram jaz hi - te - ti, kjer se bi-stri-

le - ni in cve-to - či trav-nik ti? Lep si, a - li v šo - lo
pe - ti, kar ti tre-ba, znaš ti že, v šo - lo mo-ram jaz hi-

malo zadrž. *v času*

se mu - di, v šo-lo se mu-di, v šo-lo se mu-di! Ur-ne ri-bi-ce v po-to-ki,
jo gla - vé, bi-stri-jo gla-vé, bi-stri-jo gla-vé. A - li ko pa šo - la mi-ne,

me-ni, lju-bi trav-nik, se mu - di, v šo-lo se mu-di! Ur - ne, ur - ne,
te-ti, kjer se bi-stri-jo gla - vé, bi-stri-jo gla-vé. A - li, a - li,

ur - ne, ur - ne, rad bi vam to-va-riš bil, te - kal, ska - kal bi po lo-ki,
a - li, a - li, ka - kor ti bom, pti-ček, prost, hej, čez jar-ke in kr-ti - ne,

ur-ne ri-bi-ce v po-to-ki, rad bi vam to-va-riš bil, te - kal, ska - kal,
a - li ko pa šo - la mi-ne, ka - kor ti bom, pti-ček, prost, hej, čez jar - ke,

te - kal, ska - kal in me - tu - lje bi lo - vil.
hej, čez jar - ke! Trav - nik ves bo moj in gozd.

te - kal, ska - kal bi po lo - ki in me - tu - lje bi lo - vil.
hej, čez jar-ke in kr - ti - ne! Trav-nik ves bo moj in gozd.

Spošt. g. Doropoljski!

Uvrstite, prosim, tudi mene v svoj kotichek! Naročnik »Zvončka« sem že četrto leto. Prvo leto mi ga je naročil v šoli tedanji g. učitelj in sedanji šolski nadzornik g. V. Rus. Letošnje leto sem ga že mislil prepustiti svojemu bratu, ampak se kar ne morem ločiti od njega. Izmed vsega njegovega čtiva mi je najbolj ugajala povest »Krtača, Murn in Duda« ter pesem »Panova osveta«. Imam še brata in sestro. Jaz hodim v prvi gimnazijski razred, Jože pa v četrti razred osnovne šole v Kranju. Skozi vse šolske letnike me je najbolj veselilo risanje, zato Vas prosim, priobčujte v »Zvončku« kake take slike, iz katerih bi se dalo kaj posebno lepega naslikati.

Srčno Vas pozdravlja

vdani Vam

Anton Eržen.

Odgovor:

Ljubi Anton!

Mislim, da si dobil v »Zvončku« že mnogoteri vzorec za risanje, ki Te, kakor praviš, posebno veseli. Sicer se pa naš list v opremi vedno bolj izpopolnjuje. Že sedaj imamo za prihodnji letnik nekaj posebnega v načrtu, kar bo zlasti razveseljivo za naše risarje in slikarje.

*

Cenjeni gospod Doropoljski!

Že dolgo časa sem se pripravljala, da se pridružim Vašim koticekarjem.

Stanujem v najlepšem delu mesta — na Podrožniku — vsaj meni se tako zdi. Govorijo tudi Vam, gospod Doropoljski, znan ta naš lepi kotichek.

Kako se že veselimo lepe pomladi, ko se bova z mlajšim bratcem Bojanom lahko igrala v prostih urah na zeleni trati!

Obiskujem 4. razred licejske osnovne

šole. V šolo hodim jako rada. Jako rada čitam povesti, pravljice in pesmi. Težko pričakujem vselej prihodnje številke »Zvončka«.

Upam, da ne boste vrgli v koš mojega pisemca.

Klanja se Vam

Breda Podgornikova.

Odgovor:

Ljuba Breda!

Seveda poznam Podrožnik, ki se tako lepo vije ob tivolskem gozdu, nanj pa gleda

cerkvena vrh goré,
cerkvena bela...

Srečna Ti, ki stanuješ in dišeš sveži zrak na tako lepem koščku naše širne, krasne zemlje! Sedaj, mislim, se že igraš z bratom Bojanom na zeleni trati. Bodi vama mlado življenje lepo in veselo!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Danes Vas nadlegujem s prvim pismom.

Hodim v šolo v 4. razr. II. m. d. osnovne šole v Ljubljani. V šoli se jako rad učim prirodopisja, zemljepisja, risanja in tudi rad telovadim. Letos dobivam že drugo leto »Zvonček«. Čitam ga rad in se s pismom spominjam Vas in Vašega truda.

Pozdravlja Vas

Franc Zorman.

Odgovor:

Ljubi Franc!

Glej, glej, tudi mojega truda se spominjaš! To čujem danes prvič, kar me prav veseli. Neprijeten je moj trud posebno takrat, kadar si moram beliti glavo s čičkami in čačkami, ki jih nekateri koticekarji imenujejo — pisavo! Ali je tudi Tvoje pismo med takimi čiččarami?

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Blagovolite sprejeti tudi mene v svoj kotichek in prosim, ponatisnite demant v »Zvončku«. Naročnica sem »Zvončka« in ga z velikim veseljem čitam. Gospodična učiteljica Bizjakova naročuje »Zvonček« tudi za V. razred.

Z najodličnejšim spoštovanjem
Emilija Kosova,
učenka V. razreda osnovne šole v Kranju.

Odgovor:

Ljuba Emilija!

Tebe sprejemam v svoj kotichek, demanta pa ne morem, ker je rešitev prelahka. Gotovo bi se prijavilo več sto rešilcev. Kam bi pa z njimi? Naše umne glavice hočejo težjih in bolj zamotanih ugank. A vzlic temu — lepa hvala za dobro voljo!

*

Gospod Doropoljski!

Že četrto leto sem naročnica »Zvončka«, ki ga jako rada čitam in ga tudi vsak mesec prav težko pričakujem. Z veseljem prebiram mične pesemce in povesti ter pregledujem lepe slike, pa najbolj me zanimajo dopisi mojih vrstnic in vrstnikov v Vašem koticčku. Tudi jaz sem posnemala njih zgled in se odločila, da Vam pišem. Hodim v 5. razred tukajšnje šole in se vseh predmetov prav rada učim, najrajša pa imam petje, ker se učimo mnogo lepih pesemc. Za sedaj končavam svoje pisemce, drugič Vam bom pisala še mnogo več.

Pozdravlja Vas

Vaša

Zorislava Lašičeva
v Ormožu.

Odgovor:

Ljuba Zorislava!

Najlepši znak veselega srca je lepa pesem. Naša mladina rada prepeva in s tem razodeva, da je lepa po duši, kakor je zdrava po telesu. Mladina pojoč stopa v resno življenje in v lepšo bodočnost. Petje spremljaj njeno delo, petje se razlegaj po vsej naši domovini, da bo znano vsemu svetu: Glej, na lepi zemlji bivajo lepi ljudje!

*

Velecenjeni gosp. Doropoljski!

Danes Vam pišem prvikrat v »Zvonček«. Ker mi najbolj ugajajo Vaši koticčki,

se hočem s tem pisemcem tudi jaz pridružiti med Vaše koticekarje.

Hodim v IV. raz. mešč. šole v Ljubljani. Imam prijateljico Nevenko, s katero hodim že dve leti v šolo, in sicer v skupni razred. Ker sem precej lahkoživa, naredim vedno kako nespamet in sem zato čestokrat opominjana od predstojnikov. Meni je seveda to jako hudo. Poleg teh slabih del pa naredim časih tudi kaj dobrega. Sem jako zavedna Jugoslovenka. Kjer morem, pomagam ubogim zaslužnim bratom nesrečne Koroške in Primorske. Jako pridno zbiram tudi znamke za Jugoslovensko Matico.

Prosim, blagovolite me uvrstiti med svoje koticekarje in mi sporočiti, ako se smem o priliki zopet oglasiti.

Vdane pozdrave Vam pošilja

Tilka Puhova,

učenka IV. raz. mešč. šole v Ljubljani.

Odgovor:

Ljuba Tilka!

Priznati je treba, da si odkritosrčna, kar ti moram šteti v dobro. Tvoje napake ali — kakor sama praviš — nespameti pa odtehtajo dobra Tvoja dela in lepe lastnosti, ki jim prvači zavedna in požrtvovalna domovinska ljubezen.

*

Cenjeni g. Doropoljski!

Oprostite, da Vam pišem šele prvič. Letos smo uprizorili igro »Kaznovani šaljivci«. — Tudi jaz sem igrala, in sicer vlogo Andulke. Prihodnjič Vam pišem še kaj več.

Iskreno Vas pozdravlja

Lojzika Furlanova,

učenka IV. razreda v Tomišlju.

Odgovor:

Ljuba Lojzika!

Tako mi je všeč! Tudi Ti si stopila na šolski oder, in morda se ne motim, ako mislim, da si se dobro odrezala. Veselo znamenje je to, da uprizarja šolska mladina vedno več gledaliških iger. To je plemenita in koristna zabava.

